

Kriminaalmenetluse seadustiku, kriminaalmenetluse
seadustiku rakendamise seaduse ning
politsei ja piirivalve seaduse
muutmise seadus (teabevahetus
Euroopa Liidu liikmesriikide vahel ja Europoliga)
eelnou seletuskiri

Lisa 3

EELNÕU KAVAND

SISEMINISTER
MÄÄRUS

Nõuded töövoosüsteemi toimimisele, ülesehitusele ja haldamisele ning selle andmete töötlemisele, logimisele, kontrollile, juurdepääsule, väljastatavale statistikale ja järelevalvele

Määrus kehtestatakse politsei ja piirivalve seaduse § 25⁹ lõike 3 alusel.

§ 1. Määruse reguleerimisala

Määrusega kehtestatakse nõuded töövoosüsteemi toimimisele, ülesehitusele ja haldamisele ning reguleeritakse töövoosüsteemi kaudu toimuvat andmete töötlemist, logimist, kontrolli, juurdepääsu, statistika koostamist ja väljastamist ning järelevalvet töövoosüsteemis toimuva andmetöötamise üle.

§ 2. Nõuded töövoosüsteemi toimimisele

Paragrahvis on kavas ette näha Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2023/977 artikli 16 lõike 1 nõuetele vastava elektroonilise juhtumite haldamise süsteemi ehk töövoosüsteemi kasutuselevõtt ja sellele kehtivad nõuded Eesti õiguses. Direktiivi kohaselt peavad liikmesriikide ühtsed kontaktpunktid kasutusele võtma siseriiklikult ühtse elektroonilise juhtumite haldamise süsteemi, mis on koostalitlusvõimeline Eurooli SIENA teabevahetuskanaliga ning ühilduv teiste rahvusvaheliste teabevahetuskanalitega – Schengeni infosüsteemi SIRENE ja Interpoli I-24/7 võrguga. Sätte eesmärk on tagada kriminaalmenetluse seadustiku 19. peatüki 8. jao 10. jaotise alusel toimiva teabevahetuse registreerimise, säilitamise ning selle kohta statistika kogumise katkematu ja tõrgeteta toimimine. Lisaks peab süsteemi arhitektuur võimaldama selle haldamist, uuendamist ja arendamist sujuvalt ning tõrgeteta ja tagama rollipõhise juurdepääsuhalduse.

§ 3. Töövoosüsteemi ülesehitus, liidestatus ja seotus teiste infosüsteemidega

Paragrahvis on kavas ette näha töövoosüsteemi arhitektuur, põhiprotsessid ja komponendid, sealhulgas autentimine ja juurdepääsuhaldus. Samuti kehtestatakse süsteemi kohustuslik ühendus rahvusvaheliste teabevahetuskanalitega: Eurooli SIENA, Schengeni SIRENE ja

Interpoli i24/7. Töövoosüsteem peab olema seadmetevaheliselt seotud ning peab suutma teavitusi saata ja vastu võtta otse nimetatud kanalite kaudu.

§ 4. Töövoosüsteemi andmed

Sättega on kavas reguleerida statistiliste andmete kogumist töövoosüsteemi kaudu toimunud rahvusvahelise teabevahetuse kohta, võttes üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist (EL) 2023/977 tulenevad nõuded. Statistika kogumise eesmärk on tagada teabevahetuse läbipaistvus ja tõhusus, võimaldada järelevalvet õigusnormide järgimise üle ning toetada poliitika kujundamist ja aruandlust Euroopa Komisjoni suunal. Töövoosüsteemi kaudu kogutakse andmeid nii ühtse kontaktpunkti kui ka uurimisasutuste poolt vahetatud teabe kohta, sealhulgas teabetaotluse sisu ja käsitlemise, vastamistähtaegadest kinnipidamise, keeldumiste, puuduste kõrvaldamise, kiireloomulisuse põhjenduste ning kontaktpunktidevahelise koostöö kohta. Sättega on kavas kehtestada kohustus koguda ja esitada vähemalt järgmine statistika:

- 1) andmed teise Euroopa Liidu liikmesriigi teabetaotluse puuduste kohta, mille ühtne kontaktpunkt või uurimisasutus on palunud kriminaalmenetluse seadustiku § 508⁹⁰ lõike 3 alusel kõrvaldada;*
- 2) andmed kriminaalmenetluse seadustiku § 508⁹¹ alusel teabeedastusest keeldumise kohta;*
- 3) andmed teisele Euroopa Liidu liikmesriigile või Europolile edastatud teabe registreerimise kohta;*
- 4) andmed, kas teabetaotluse või teabetaotluse vastuse koopia on edastatud ühtsele kontaktpunktile või teise Euroopa Liidu liikmesriigi ühtsele kontaktpunktile, kui uurimisasutus vahetab teavet iseseisvalt kriminaalmenetluse seadustiku § 508⁹⁵ kohaselt või teavet vahetatakse omal algatusel sama seadustiku § 508⁹⁶ kohaselt;*
- 5) andmed, kas teabetaotlusele on vastatud kriminaalmenetluse seadustiku § 508⁹² lõikes 1 või 2 sätestatud tähtajal, ja kui ei ole, viivituse asjaolud;*
- 6) andmed, kas ühtse kontaktpunkti või uurimisasutuse või teise Euroopa Liidu liikmesriigi teabetaotlus on kriminaalmenetluse seadustiku § 508⁹² lõike 3 kohaselt kiireloomuline, ja kui on, selle põhjendus;*
- 7) teise Euroopa Liidu liikmesriigi teabetaotlus ja sellele vastamise andmed;*
- 8) ühtse kontaktpunkti ja uurimisasutuse vaheline teabevahetus teise Euroopa Liidu liikmesriigi teabetaotluse või Europolile teabeedastuse kohta;*
- 9) ühtse kontaktpunkti ja uurimisasutuse vaheline teabevahetus ühtse kontaktpunkti või uurimisasutuse teabetaotluse kohta;*
- 10) ühtse kontaktpunkti või uurimisasutuse teabetaotluse andmed.*

§ 5. Töövoosüsteemi haldamine

Sättes määratakse, et töövoosüsteemi haldaja on Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus (edaspidi SMIT). Eelnõukohase PPVS-i § 25⁹ kohaselt on töövoosüsteemi vastutav töötleja Politsei- ja Piirivalveamet (edaspidi PPA). Samuti on kavas antud paragrahvis sätestada nende pädevused.

Töövoosüsteemi haldaja ülesanneteks on:

- 1. Tagada süsteemi töökindlus ja tõrgete kõrvaldamine;*
- 2. Tagada andmete säilimine ja varundamine;*
- 3. Tagada juurdepääs statistikateabe kogumiseks isikustamata kujul;*
- 4. Rakendada turvalahendusi andmete käideldavuse ja tervikluse tagamiseks;*
- 5. Teavitada PPA-d süsteemi takistustest;*
- 6. Korraldada vajadusel süsteemi arendus- ja hooldustöid;*
- 7. Piirata kasutajate juurdepääsu, kui tekib turvarisk;*
- 8. Kindlustada turvanõuete rakendamine ja anda juhiseid;*
- 9. Säilitada logi- ja sessiooniandmeid.*

Töövoosüsteemi vastutava töötleja ülesanded on:

- 1. Tagada kriminaalmenetluse seadustiku 19. peatüki 8. jao 10. jaotise kohase teabevahetusega seotud andmete korrastatud esitus töövoosüsteemis*
- 2. Lahendada õigusküsimusi ja nõustada kasutajaid;*
- 3. Korraldada kasutajatoe ja juurdepääsuõiguste haldust;*
- 4. Korraldada koolitusi ja tagada kasutajate pädevus;*
- 5. Teavitada SMITi süsteemi rikkumistest või tõrgetest;*
- 6. Tagada andmete korrektne töötlemine ja süsteemi operatiivne juhtimine;*
- 7. Parandada või kustutada ebaõigeid andmeid;*
- 8. Taotleda kasutajate juurdepääsu piiramist, kui tekib turvarisk;*
- 9. Eemaldada aegunud või asjakohatut teavet ilma eelneva loata;*

10. Töödelda statistilistel eesmärkidel isikustamata andmeid.

§ 6. Juurdepääs töövoosüsteemile

Sättes reguleeritakse töövoosüsteemile juurdepääsu andmise alused ja tingimused. Juurdepääs töövoosüsteemile antakse vastutava töötleja ehk PPA määratud ametnikele, kelle põhitööülesandeks on rahvusvahelise teabevahetuse korraldamine. Süsteemi juurdepääs peab olema piiritletud rangelt ametikohaga ning vahetu tööalase vajadusega ja vastama turva- ning andmekaitse nõuetele.

§ 7. Lõppkasutaja õigused ja kohustused

Sättes reguleeritakse lõppkasutajate ehk rahvusvahelise operatiivteabe vahetusega tegelevate ametnike ehk operatiivinfohaldurite õigusi (nt õigus kasutajatoele, ettepanekute tegemisele süsteemi parendamiseks, juhiste saamiseks jne) ja töövoosüsteemi vastutava töötleja kohustusi (nt kontaktisiku määramine, sisendi ajakohastamine, regulaarse andmete kontrolli korraldamine ja sisulise kasutajatoe tagamine).

§ 8. Kontroll

Sättes on kavas määratleda töövoosüsteemi regulaarne kontroll, mida Rahvusvahelise Siseaudiitorite Instituudi (Institute of Internal Auditors, edaspidi IIA) kolme kaitseliini mudeli kohaselt teostavad otsesed juhid. Sättes on kavas täpsustada rahvusvahelise operatiivteabe vahetusega tegelevate üksuste juhtivkoosseisu ja töötajate kohustusi ning vastutust seoses andmete töötlemisega, hõlmates eelkõige tööprotsesside ja andmetöötluse igapäevast jälgimist ning viivitamatut reageerimist võimalikele kõrvalekalletele.

§ 9. Järelevalve

Sättega sätestatakse IIA kolme kaitseliini mudelile vastavad järelevalvekohustused, mille täitmine on PPA põhimääruse § 19 ja § 20 kohaselt sisekontrollibüroo ja siseauditi büroo ülesandeks. Arvestades töövoosüsteemis töödeldavate isikuandmete, sealhulgas delikaatsete isikuandmete tundlikkust, teabevahetuse rahvusvahelist ulatust silmas pidades, määratletakse sättes täpsemalt sisekontrollibüroo ja siseauditibüroo tegevused järelevalve teostamisel ehk nii rikkumiste tuvastamisel ja rikkujate vastutusele võtmisel kui ka töövoosüsteemi vastavuse, seaduslikkuse ja tõrgeteta toimimise tagantjärele hindamisel.

§ 10. Töövoosüsteemi andmeturve

Sättes nähakse ette töövoosüsteemi andmete turvaklass (nt K3T2S2) ja turbetase, eesmärgiga tagada andmete konfidentsiaalsus, terviklikkus ja kättesaadavus kooskõlas kehtivate andmekaitse- ja infoturbenõuetega.

§ 11. Nõuded töövoosüsteemi andmete töötlemisele

Paragrahvis on kavas sätestada üldine kord andmete töötlemiseks: täpsus, õigeaegne parandamine või kustutamine vigaste või aegunud andmete korral, töötlemise piiramise

võimalus ning andmete liigitamine ja vastutuse selge jagamine. Näiteks, teabetaotluste alusel koondatud andmed tuleb direktiivikohaselt liigitatada liikmesriigi kaupa ning ebaõigete andmete korral kohustub kontaktpunkt neid viivitamata parandama või kustutama ja teavitama andmesaajat.

§ 12. Teabevahetuse statistika

Sättega on kavas üle võtta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist (EL) 2023/977 tulenevad nõuded teabevahetuse statistika kogumise ja aruandluse kohta. Sättes on kavas kehtestada kohustus koguda ja esitada statistikat rahvusvahelise teabevahetuse kohta, et hinnata töövoosüsteemi kaudu toimuvate andmevahetuste tõhusust, õiguspärasust ja tähtaegsust. Statistika esitamine toimub kord aastas, hiljemalt 1. märtsiks, kajastades eelneva kalendriaasta andmeid. Ühtne kontaktpunkt esitab kogutud andmed Euroopa Komisjonile.

Ühtne kontaktpunkt kogub teabevahetuse kohta vähemalt järgmist statistikat:

- 1) ühtse kontaktpunkti või uurimisasutuse teabetaotluste arv;
- 2) Euroopa Liidu liikmesriigi teabetaotluste arv;
- 3) Euroopa Liidu liikmesriikide ja kiireloomulisuse kaupa selliste teise liikmesriigi ühtse kontaktpunkti või õiguskaitseasutuse teabetaotluste arv, mille alusel on ühtne kontaktpunkt või uurimisasutus teavet edastanud;
- 4) Euroopa Liidu liikmesriikide ja keeldumise aluste kaupa selliste teise liikmesriigi ühtse kontaktpunkti või õiguskaitseasutuse teabetaotluste arv, mille alusel teabeedastusest on kriminaalmenetluse seadustiku § 508⁹¹ lõike 1 alusel keeldutud;
- 5) Euroopa Liidu liikmesriikide kaupa selliste teise liikmesriigi ühtse kontaktpunkti või õiguskaitseasutuse teabetaotluste arv, millele vastamise tähtajast on kriminaalmenetluse seadustiku § 508⁹² lõike 4 punkti 2 alusel kõrvale kaldutud

§ 13. Logiandmed

Sättes nähakse ette logitavad tegevused (avalikustamine, edastamine, kogumine, kustutamine, lugemine, muutmine, ühendamine) ning logiandmete säilitustähtaeg – kaks aastat toimingute toimumisest, et tagada auditeeritavus ja süsteemi turvalisus.